

ACADEMIC JOURNAL

วารสารวิชาการ

ปีที่ 22 ฉบับที่ 1

มกราคม - มีนาคม 2562

หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency- Based Curriculum)

กับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ดร.เฉลิมชัย พิพิธเลิศ

คณะทำงานจัดทำกรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของคณะอนุกรรมการจัดการเรียนการสอน ในคณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา

การจัดการศึกษามีความซับซ้อน ทุกองค์ประกอบมีความสำคัญที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งหมด หลักสูตรถือเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากหลักสูตรกำหนดเป้าหมายและวิธีการจัดการศึกษา ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน และผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยรวม จึงอาจกล่าวได้ว่า คุณภาพของผู้เรียนส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากหลักสูตร ปัญหาที่แสดงถึงความด้อยคุณภาพของการศึกษาและระบบการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ ความด้อยคุณภาพของผู้เรียน ทั้งในระดับชาติและนานาชาติที่มีคุณภาพต่ำลงจนน่าวิตก รวมทั้งขีดความสามารถในการแข่งขันที่อยู่ในระดับต่ำ ไม่ได้มาตรฐานสากล จึงนำไปสู่ความพยายามที่จะปรับปรุงคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการหรือแนวทางที่หลากหลาย และแนวทางหนึ่งการปรับปรุงหรือการพัฒนาหลักสูตร ผู้เขียนในฐานะเป็นคณะทำงานจัดทำกรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของคณะอนุกรรมการจัดการเรียนการสอน ในคณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา ขอนำเสนอข้อมูลสำคัญจากการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency - Based Curriculum) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในช่วงของการ

เปลี่ยนผ่านไปสู่การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency - Based Education) ประกอบด้วย 3 ประเด็นคือ (1) แนวโน้มการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะและหลักสูตรฐานสมรรถนะ (2) ความหมายของสมรรถนะและลักษณะสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ และ (3) กรอบสมรรถนะหลักผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวโน้มการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะและหลักสูตรฐานสมรรถนะ

Alwin Toffer (1970) กล่าวไว้ในหนังสือ Future shock ว่า “ผู้ไม่รู้ในศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่คนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อีกต่อไปแล้ว แต่เป็นคนที่ไม่สามารถเรียนรู้ใหม่ (Learn) ละทิ้งความรู้ชุดเดิม (Unlearn) และเรียนรู้เรื่องเดิมแบบใหม่ (Relearn)” การจัดการเรียนรู้จึงต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ และเป้าหมายแบบใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพแบบใหม่ การศึกษาที่เน้นเฉพาะเนื้อหาและการเรียนแบบแยกส่วน จึงควรได้รับการทบทวนใหม่

หลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ ถือเป็นแม่แบบสำคัญของการจัดการศึกษาของประเทศ หลักสูตรการศึกษาของชาติทำหน้าที่สำคัญในแง่

เป็นเอกสารวิสัยทัศน์ (Vision Document) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่พลเมืองของประเทศ หลักสูตรเปรียบเหมือน “เข็มทิศ” ที่กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศให้ทุกคน ทุกฝ่ายได้เห็นดาวดวงเดียวกัน และระดมทรัพยากรทั้งหมดให้เดินทางไปสู่เป้าหมายร่วมกัน เข็มทิศจึงจะต้องมีความแม่นยำตรงให้ทุกฝ่ายเข้าใจเห็นทิศทางไปในทางเดียวกันได้ เกิดเป็นวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ที่จะรวมพลังจากทุกภาคส่วนร่วมกันขับเคลื่อนการจัดการศึกษา เพื่อให้เป้าหมายร่วมดังกล่าวแจ่มชัด จึงมีการนำเสนอหลักสูตรหลากหลายแบบ ในอดีตที่ผ่านมาหลักสูตรที่เน้นเนื้อหา (Content - Based Curriculum) หลักสูตรเน้นบูรณาการ (Integrated Curriculum) หลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standard - Based Curriculum) แต่ละแบบต่างก็ให้ความสำคัญและนำเสนอเป้าหมายการจัดการศึกษา ผ่านการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนแตกต่างกันไป จนเข้าสู่ยุคที่ทั่วโลกให้ความสนใจหลักสูตรฐานสมรรถนะ

ในระดับนานาชาติ หลายประเทศประสบปัญหาเรื่องคุณภาพของผู้เรียน จึงได้ให้ความสนใจในการปฏิรูปหลักสูตร โดยให้ความสำคัญกับหลักสูตรฐานสมรรถนะและการกำหนดเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียนที่ชัดเจน โดยการกำหนดเป็นทักษะและสมรรถนะสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในโลกยุคใหม่ กระทรวงการศึกษาของประเทศแคนาดา (Ministry of Education, Ontario, 2016) ได้ศึกษาการดำเนินการเรื่องหลักสูตรของประเทศต่าง ๆ พบว่าหลายประเทศต่างประสบปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งคล้ายคลึงกับประเทศไทย ดังนี้

สาธารณรัฐเคนยา รายงานว่า หลักสูตรเดิมมีความเข้มงวดมากเกินไป มีแนวทาง

ไม่หลากหลายที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถ

สาธารณรัฐรวันดา รายงานว่า หลักสูตรเน้นไปที่ความรู้มากกว่าทักษะที่จะนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติได้ เช่น การแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นความสามารถที่ตลาดแรงงานต้องการอย่างมาก

รัฐ Alberta ประเทศแคนาดา มุ่งจัดการศึกษาเพื่อการทำงานในอนาคตได้ ต้องมีหลักสูตรระดับจังหวัด ที่จัดการศึกษาให้นักเรียนได้เริ่มต้นชีวิตที่ดีที่สุด และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างประสบความสำเร็จ หลักสูตรจึงต้องสนองความต้องการจำเป็นของผู้เรียน เป็นหลักสูตรที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน และเอื้อต่อผู้เรียนเป็นรายบุคคล

สหรัฐเม็กซิโก มุ่งมั่นที่จะพัฒนาความชัดเจนระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาในการศึกษาขั้นพื้นฐานและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการแสวงหาแนวทางการสอนที่ช่วยส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียน มากกว่าให้เรียนรู้ด้วยการท่องจำ

สาธารณรัฐเอสโตเนีย ปรับการทดสอบและการประเมินที่จะช่วยให้เกิดความมั่นใจว่าสะท้อนเป้าหมายในหลักสูตรระดับชาติ ได้แก่ การบูรณาการความรู้และการปฏิบัติ รวมทั้งการเรียนรู้เชิงรุก

สาธารณรัฐโปตุเกส เผชิญความท้าทายที่จะลดภาระเกี่ยวกับเนื้อหา โดยการนิยามใหม่เรื่อง “การเรียนรู้ที่สำคัญจำเป็น” (Essential Learning) โดยเน้นข้อเท็จจริงและสมรรถนะสำคัญที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนักคิด

การนำสมรรถนะมาเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา จึงนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอ

การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งทั่วโลกให้ความสนใจและมีแนวโน้มปรับหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับสมรรถนะหลักของผู้เรียนมากขึ้น ทั้งนี้ ผลการศึกษาของ OECD (Taguma Miho, 2018) พบว่า จากการศึกษาหลักสูตรของประเทศต่าง ๆ ต่างให้ความสำคัญกับหลักสูตรในฐานะที่เป็นข้อเหวี่ยงเชิงนโยบายที่ทรงพลัง (the powerful policy lever) ที่จะเปลี่ยนแปลงคุณภาพของผู้เรียน อันมาจากการจัดหลักสูตรให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทั้งในโรงเรียน และโลกนอกชั้นเรียน การปรับหลักสูตรโดยใช้ฐานสมรรถนะ มีข้อค้นพบ 6 ประการ ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ร่วมอย่างเป็นองค์รวมทั้งที่เป็นเป้าหมายรายบุคคลและรายกลุ่ม มีความชัดเจนมากขึ้น

2. การปรับจุดเน้นในหลักสูตรจากเน้นเนื้อหาไปที่สมรรถนะ และปัจจุบันเน้นการบูรณาการทั้งเนื้อหาและสมรรถนะเข้าด้วยกัน

3. เกิดกระแสของการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับมโนทัศน์สำคัญ (Key Concept) หรือแนวคิดหลัก (Big Idea) มากกว่ารายละเอียดของความรู้เชิงเนื้อหา

4. เกิดความต้องการสมรรถนะที่มีลักษณะสหสาขาวิชาและข้ามวิชา (Transversal Competency) มากขึ้น

5. สร้างความชัดเจนเกี่ยวกับ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ที่ให้ความสำคัญหรือให้คุณค่าผู้เรียนด้วยทัศนคติและทักษะอภิปัญญา (meta-cognition)

6. การเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรการเรียนการสอน และการประเมินผลได้ดีกว่าหลักสูตรแบบเดิม

การนำสมรรถนะมาเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยมีการกำหนดสมรรถนะ

หลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือเป็นก้าวสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยรวมได้ ที่ทำให้เป้าหมายชัดเจน เข้าใจตรงกัน การนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงจนถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ประยุกต์ใช้ความรู้ในงานต่าง ๆ ในสถานการณ์จริง และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และการประเมินผลที่เน้นองค์รวมของสมรรถนะที่ควรเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ทั้งด้านหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดประเมินผลฐานสมรรถนะ จึงเกิดเป็นการศึกษาอิงสมรรถนะที่ถือเป็นการเปลี่ยนผ่านสำคัญไปสู่ยุคปฏิรูปการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับสมรรถนะของผู้เรียน

หลักสูตรฐานสมรรถนะคืออะไร

เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนนี้ขอนำเสนอความหมายของสมรรถนะ และลักษณะสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ดังนี้

1. สมรรถนะ (Competencies)

ปกติแล้วคนทุกคนมีศักยภาพ (potential) ภายในซึ่งเป็นความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล แต่ละคนมีศักยภาพในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านแฝงอยู่แล้ว แต่อาจยังไม่ได้แสดงออกให้เห็น จนกว่าจะได้รับการกระตุ้นหรือได้รับการศึกษาหรือเรียนรู้ที่เหมาะสมกับภาวะแฝงนั้น และเมื่อศักยภาพนั้นปรากฏออกมา หากได้รับการส่งเสริมต่อไปก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในด้านนั้นสูงขึ้น ดังนั้น การได้เรียนรู้สาระความรู้ (Knowledge) และได้รับการฝึกทักษะ (Skills) ต่าง ๆ รวมทั้ง

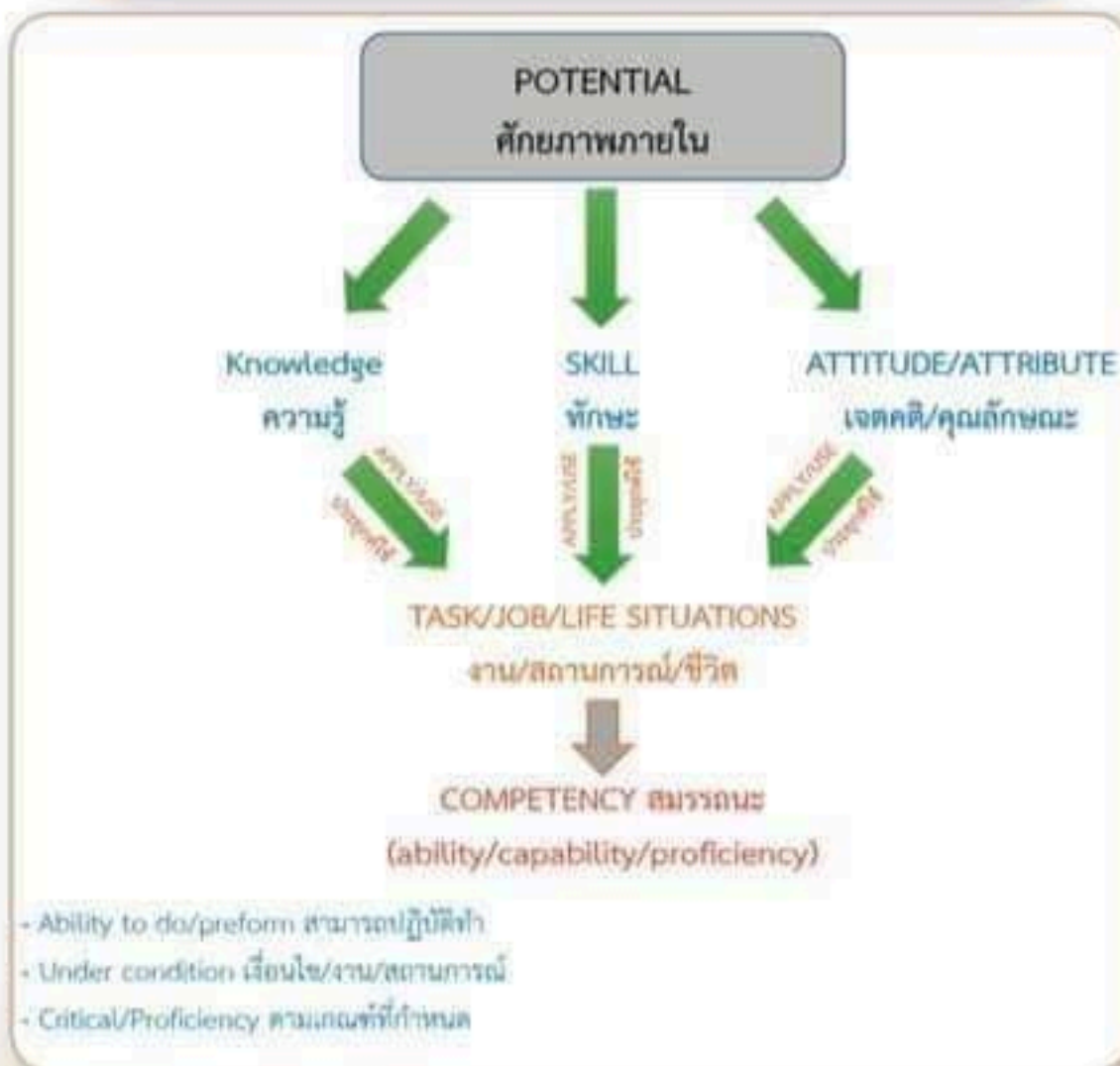
การได้รับการพัฒนาคุณลักษณะ (Attributes) ที่พึงประสงค์เหล่านั้น สามารถช่วยพัฒนาบุคคล ให้มีความสามารถเพิ่มสูงขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ต่าง ๆ ที่บุคคลได้เรียนรู้ อาจไม่ช่วยให้บุคคล ประสบความสำเร็จในการทำงาน หากบุคคลนั้น ขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีใน การปฏิบัติงาน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การขาด ความสามารถเชิงสมรรถนะ ดังนั้น ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลได้ เรียนรู้ นั้นจะยังไม่ใช่สมรรถนะ จนกว่าบุคคลนั้น จะได้แสดงพฤติกรรมแสดงออกถึงความสามารถ ในการนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะ

ต่าง ๆ ที่มีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาใน สถานการณ์ต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จใน ระดับใดระดับหนึ่ง

สรุปได้ว่า สมรรถนะเป็นความสามารถ ของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และ คุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการ แก้ปัญหาคือต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใด ระดับหนึ่ง สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรม การปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จ ในการทำงาน ดังแผนภาพ

THE CONCEPTUAL FRAMEWORK OF "COMPETENCY"
กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

แผนภาพ กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

2. หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency - Based Curriculum)

2.1 ลักษณะสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

1) หลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต โดยมีการกำหนดสมรรถนะหลักที่เหมาะสม แต่ละช่วงชั้น ให้ครูผู้สอนนำไปใช้เป็นหลักในการกำหนดจุดหมาย สาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

2) เป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติของผู้เรียน มิใช่ที่การรู้หรือมีความรู้เพียงเท่านั้น แต่ผู้เรียนต้องสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และคุณลักษณะต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา สถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

3) เป็นหลักสูตรที่ใช้ผลลัพธ์ (สมรรถนะ) นำสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ มิใช่หลักสูตร (เนื้อหา สาระ) นำสู่ผลลัพธ์ (สมรรถนะ)

4) เป็นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน ครู และสังคม

5) เป็นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน ครู และสังคม

2.2 จุดแข็งของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

1) ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลักที่สำคัญต่อการใช้ชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2) ช่วยให้การจัดการเรียนรู้ มุ่งเป้าหมายไปที่การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่ต้องการ มิใช่มุ่งเป้าไปที่การสอนเนื้อหาความรู้จำนวนมาก ซึ่งไม่จำเป็นหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน

3) ช่วยลดสาระการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็น อันส่งผลให้สถานศึกษามีพื้นที่ในการจัดการเรียนรู้อื่นที่เป็นความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ชนิตพันธุ์ และบริบทได้มากขึ้น

4) ช่วยลดภาระและเวลาในการสอบตามตัวชี้วัดจำนวนมาก การสอบวัดสมรรถนะหลักของผู้เรียน ช่วยให้เห็นความสามารถของผู้เรียน ช่วยให้เห็นความสามารถที่เป็นองค์รวมของผู้เรียน

5) กรอบสมรรถนะหลักของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งเป็นสมรรถนะขั้นต่ำที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน จะเป็นสมรรถนะกลางที่เอื้อให้สถานศึกษาที่มีศักยภาพ สามารถออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของตนได้ โดยยึดสมรรถนะกลางเป็นเกณฑ์เทียบเคียง เป็นการส่งเสริมให้เกิดรูปแบบหลักสูตรที่หลากหลาย

2.3 จุดอ่อนของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

1) ผู้เรียนได้รับเนื้อหาสาระน้อยลง

2) ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะหลักที่ต้องการพัฒนาให้แก่ผู้เรียน จึงจะสามารถจัดการเรียนการสอนได้ดี

3) ผู้สอนจำเป็นต้องปรับตัวและจัดระบบการสอนจากแบบ “One Size Fits All” มาเป็นระบบการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)

4) หากระบบการวัดและประเมินสมรรถนะไม่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ขาดข้อมูลระดับสมรรถนะของผู้เรียน ที่จะเป็พื้นฐานในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ ตลอดจนขาดข้อมูลที่จะช่วยให้ครูวินิจฉัยเพื่อการส่งเสริมหรือช่วยเหลือผู้เรียนได้

5) เนื้อหาสาระ และสื่อการเรียน การสอน จำเป็นต้องมีการพัฒนาให้ทันสมัยและ ทันเหตุการณ์อยู่เสมอจึงจะช่วยให้ผู้เรียนได้ ประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนมีอะไรบ้าง

จากการทำงานคณะกรรมการจัดทำกรอบ สมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของคณะกรรมการจัดการเรียนการสอนใน คณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา ด้วย การศึกษาวิจัยประกอบด้วยการรับฟังความคิดเห็น จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัย การสังเคราะห์หลักการสำคัญ ประกอบด้วย 1) นโยบายและความต้องการ ระดับชาติ 2) ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 3) ศาสตร์พระราชา พระราโชบาย พระราชดำริ 4) เอกลักษณ์ความเป็นไทย 5) พัฒนาการ ตามวัยและความแตกต่างของผู้เรียน และ 6) มาตรฐานสากล ผ่านการตรวจสอบโดย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสมรรถนะ และกลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาภาพรวมและได้รับการยอมรับ การทดลองใช้สถานศึกษาต่างสังกัด และบริบทต่าง ๆ สรุปภาพของเด็กไทย สมรรถนะของเด็กไทยและแนวทางพัฒนาเด็ก ไทยให้มีสมรรถนะที่พึงประสงค์ได้ดังนี้

1. ภาพของเด็กไทยที่ชาติต้องการมี 4 ลักษณะคือ

1.1 คนไทยฉลาดรู้ (Literate Thais)

1.2 คนไทยอยู่ดีมีสุข (Happy Thais)

1.3 คนไทยสามารถสูง (Smart Thais)

1.4 พลเมืองไทย ใส่ใจสังคม (Active

Thai Citizens)

2. การสร้างภาพของเด็กไทยที่ชาติ ต้องการมี 4 ลักษณะคือ ผ่านสมรรถนะทั้ง 10 ด้าน ดังนี้

2.1 คนไทยฉลาดรู้ (Literate Thais)

1) ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (Thai Language for Communication)

2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน (Mathematics in Everyday Life)

3) การสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และ จิตวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry and Scientific Mind)

4) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (English for Communication)

2.2 คนไทยอยู่ดีมีสุข (Happy Thais)

5) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth)

6) ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ (Career Skills and Entrepreneurship)

2.3 คนไทยสามารถสูง (Smart Thais)

7) ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม (Higher Order Thinking Skills and Innovation)

8) การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และ ดิจิทัล (Media, Information and Digital Literacy: MIDL)

2.4 พลเมืองไทย ใส่ใจสังคม (Active Thai Citizens)

9) การทำงานแบบรวมพลัง เป็นทีม และมีภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership)

10) การเป็นพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizens with Global Mindedness)

แผนภาพ แสดงภาพรวมกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(ที่มา: คณะทำงานจัดทำกรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของคณะกรรมการจัดการเรียนการสอนในคณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา)

สมรรถนะหลักทั้ง 10 ด้านที่กล่าวมา สามารถพัฒนาให้แก่ผู้เรียนได้โดยผ่านทางสาระ วิชาหรือสาขาวิชาต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์และ กิจกรรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร และ ผ่านเหตุการณ์ปัจจุบันและประเด็นสำคัญของ ชุมชน สังคม ประเทศและโลก รวมทั้งบริบทที่ หลากหลาย

การร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุสมรรถนะ หลักทั้ง 10 ด้านดังกล่าว ย่อมส่งผลรวมให้ ผู้เรียนเป็นคนไทยที่มีคุณลักษณะอันเป็นองค์รวม ที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมรรถนะ ด้านภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร และสมรรถนะ ด้านคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เป็นสมรรถนะ หลักของความฉลาดรู้ภาษา (Language Literacy)

และความฉลาดรู้คณิตศาสตร์ (Mathematics Literacy) ซึ่งเป็นความฉลาดรู้พื้นฐาน (Basic Literacy)

สมรรถนะหลักทั้ง 10 ด้าน ดังกล่าวต่างก็เกื้อหนุนกันและกันและส่งผลร่วมกันทำให้ผู้เรียนเป็นคนไทยที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมรรถนะด้านภาษาไทยเพื่อการสื่อสารซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญจำเป็นมาตั้งแต่อดีต แต่ในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มีความก้าวหน้าสูงทางเทคโนโลยีและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยต้องการบุคลากรที่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาช่วยเป็นพลังในการพัฒนาประเทศ สมรรถนะการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นทักษะกระบวนการสำคัญของความฉลาดรู้วิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) จึงเป็นสมรรถนะที่ต้องส่งเสริมให้มากยิ่งขึ้นควบคู่ไปกับสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่ยังทวีความสำคัญ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการเรียนรู้และการติดต่อสัมพันธ์กับโลกไร้พรมแดน สมรรถนะทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญของความฉลาดรู้ทั้ง 4 เรื่อง จึงเป็นสมรรถนะพื้นฐานที่จะทำให้คนไทยเป็นคนไทยที่ฉลาดรู้ (Literate Thais)

เมื่อมีเครื่องมือพื้นฐาน (Basic Tools) ที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้ การสืบสอบหาความรู้และการสื่อสารติดต่อกับผู้อื่นแล้ว ก็จะสามารถใช้เครื่องมือเหล่านั้นในการใช้ชีวิตให้อยู่ดีมีสุข มีอาชีพตามความถนัด สามารถเลี้ยงชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายชีวิตของตน สมรรถนะด้านทักษะชีวิตและ

ความเจริญแห่งตน และสมรรถนะด้านอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการจึงเป็นสมรรถนะที่ส่งผลให้คนไทยเป็น**คนไทยที่อยู่ดีมีสุข (Happy Thais)** พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองให้มีความสามารถที่สูงขึ้น เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ตน สังคม และประเทศ พร้อมทั้งพัฒนาชีวิตให้ก้าวหน้าต่อไป สมรรถนะด้านทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม และการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล จึงเป็นเครื่องมือสำคัญส่งผลให้เป็นคนไทยสามารถสูง (Smart Thais) ที่มีศักยภาพที่จะร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่ส่วนรวมสังคม ประเทศชาติและโลก เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และพัฒนาความก้าวหน้าไปด้วยกันอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นคุณสมบัติของ**พลเมืองไทยที่ใส่ใจสังคม (Active Thai Citizens)** ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก และสมรรถนะที่จะช่วยพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองแบบนี้ได้คือ สมรรถนะด้านการทำงานแบบรวมพลัง เป็นทีม และภาวะผู้นำ และสมรรถนะด้านพลเมืองต้นรู้ที่มีสำนึกสากล

โดยสรุป การพัฒนาคุณภาพการศึกษาแนวทางหนึ่งคือการปรับหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติให้ทันสมัย ให้ความสำคัญกับสมรรถนะที่เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะกระบวนการ เจตคติและคุณลักษณะ ไปใช้ในการทำงาน การแก้ปัญหา หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพ เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ กรอบสมรรถนะที่กำหนดจะเป็นวิสัยทัศน์ร่วม ที่ทุกภาคส่วนเห็นเป้าหมายในพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนร่วมกัน และเป็นแนวทางที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล การจัดทำสื่อเอกสาร

และตำราเรียน การสนับสนุนงบประมาณการศึกษา และการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียน เกิดคุณภาพตามกรอบหลักสูตร อย่างไรก็ตาม กรอบสมรรถนะทั้ง 10 ประการ ยังไม่ใช่หลักสูตร เต็มรูปแบบ ยังต้องใช้กระบวนการพัฒนา

องค์ประกอบอื่น ๆ ตลอดจนการสร้างการมีส่วนร่วมให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาพัฒนาหลักสูตร ร่วมกัน และดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จรัส สุวรรณเวลา. (2561). *กอบกู้วิกฤตการศึกษาไทยความหวังการสร้างชาติที่ยั่งยืน*. [PowerPoint]. การประชุมวิชาการ ประจำปี ครั้งที่ 10, ชมรมพัฒนาการและพฤติกรรมเด็กแห่งประเทศไทย. 18 กรกฎาคม 2561.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *คู่มือศรุกรานำกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา).
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *รายงานพันธกิจด้านการปฏิรูปการศึกษามุ่งหลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (A Commission Report on Education Reform through Competency - Based Curriculum & Instruction)*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา).
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *รายงานผลการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นสำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา).
- Alvin Toffler. (1970). *Future Shock*. Bantam Book: New York.
- Ministry of Education. (2016). *Towards Defining 21st Century for Ontario: 21st Century Competencies*. Canada: Ontario.
- Taguma Miho. (2018). *Preliminary Finding from the OECD Education 2030 Project*. OECD 2030 project.

